

Nr 9.

Kungl. Maj:ts nädiga proposition till riksdagen angående avsättande såsom nationalpark av visst område av Dalby kronopark i Malmöhus län; given Stockholms slott den 21 december 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att såsom nationalpark må avsättas ett i statsrådsprotokollet närmare angivet område av 34.05 hektar av den till Dalby kronopark i Dalby socken av Malmöhus län hörande Söderskogen.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 december 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 BRANTING,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson anförde.

Den kronan tillhöriga, i Dalby socken av Malmöhus län belägna Dalby hage har tidigare varit anslagen till Flyinge hingstdepå men jämlikt riksdagens beslut år 1913 blivit från och med den 14 mars 1914 överförd till statens domäners fond. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1913 har hagen, med undantag av en mindre del, vilken ingår i arrendet rörande kronoegendomen Dalby nr 1, förenats med Dalby kronopark.

Redan år 1905 fäste vetenskapsakademien uppmärksamheten å det stora intresse hagen erbjöde för vetenskapsmannen och naturvännen till följd av beskaffenheten av därvarande växtlighet samt hemställde, att hagen måtte tillsvidare och intill dess frågan om hagens avsättande till nationalpark kunde avgöras fredas och lämnas fullständigt oberörd.

Efter hörande av åtskilliga myndigheter m. fl. fann Kungl. Maj:t den 22 september 1905 framställningen icke föranleda annan åtgärd, än att stuteriöverstyrelsen anbefalldes tillse, att chefen för Flyinge hingstdepå på sådant sätt förfogade över hagen, att den då därstädes befintliga skogsvegetationen bleve i möjligaste mån bibehållen.

Under den förberedande behandlingen av det ärende, som utmynnade i riksdagens förenämnda beslut år 1913, hade angelägenheten av bevarandet av den rika floran i Dalby hage även beaktats. Såsom departementschef framhöll jag i anledning härav, att sådant bevarande icke nödvändigtvis betingade hagens bibehållande under depån, utan att nämnda fråga kunde lösas särskilt för sig, även om hagen då ställdes under skogsstatens vård. I överensstämmelse härmed anbefalldes Kungl. Maj:t i ovannämnda beslut den 13 juni 1913 domänstyrelsen att inkomma med den framställning i fråga om åtgärder för bevarandet av hagens flora, vartill styrelsen efter närmare utredning kunde finna anledning.

I skrivelse den 1 november 1916 har med anledning härav domänstyrelsen efter inhämtande av yttranden av vederbörande skogstjänstemän anfört huvudsakligen följande:

»Dalby hage består av tre olika delar, nämligen Norreskog, Söderskog samt den häremellan belägna betesmarken. Hela arealen uppgår till 104.25 hektar, därav 54.17 hektar skogbeväxt skogsmark, 47.31 hektar kal betesmark samt 2.77 hektar kärrmarker.

Norreskog utgöres dels av täta hasselsnår, varuti gles, kortvuxen ek finnes insprängd, dels i fuktigare lägen av ett överbestånd, bildat av al, ask, ek och alm. vari som underväxt ingå hassel, hagtorn, hägg m. fl. trädslag. Denna skogstyp är om ock icke allmänt förekommande, långt ifrån sällsynt inom orten. Detsamma är förhållandet med den mellan Norre- och Söderskog belägna betesmarken, som icke i något avseende kan betecknas såsom avvikande från den vanliga typen av hårdvallsäng.

Söderskog återigen utmärker sig dels genom sitt skogsbestånd, dels genom den yppiga markvegetationen. Södra delen, varest marken är högländ, är beväxt med bok och alm, varuti ek och ask finnas insprängda. Inom den norra, sidlända delen överväga sistnämnda tvenne trädslag. Som under- och mellanbestånd ingå hassel, hägg, rönn, hagtorn m. fl. trädslag. Ståndskogen, särskilt eken, har uppnått mycket hög ålder och avsevärda dimensioner. Marken är täckt av en synnerligen rikhaltig och yppig flora, varibland särskilt *Mercurialis*-, *Ranunculus*- och *Anemone*arter äro framträdande.

Vid förnyad utarrendering från den 14 mars 1914 av kronodomänen Dalby kungsgård tillades till arrendelotten 12.50 hektar av ovanomförmälda betesmark.

Genom tvenne särskilda kontrakt har styrelsen till Dalby andelsbetesförening på arrende upplåtit återstoden av betesmarken samt de delar av Norreskog, varest betning icke ansetts skada skogsåterväxten. Arrendetiden utgör i ena fallet, där endast kal betesmark ingår, 19 år eller tiden 1915 $\frac{11}{3}$ 1934 samt i andra fallet, där skogbeväxt mark ingår, 5 år eller tiden 1916 $\frac{11}{3}$ 1921.

Hela Söderskog, som är inhägnad, är däremot helt fredad för betning och dylik kommer ej heller med hänsyn till återväxtens fredande att framdeles därstädes äga rum.

Av skogstjänstemännens yttrande i ärendet framgår, att avverkningen i Söderskog, som bedrivs bländningsvis, i första rummet avser uttagandet av skadade och övermogna träd; att självsådd av förefintliga lövträd överallt villigt uppkommer; att någon fara för den typiska florans försvinnande ej synes föreligga, synnerligen som skogen till väsentlig del utgöres av sådana ljusbehövande trädslag som ask och ek, vilka medgiva uppkomsten under sina glesa kronor av en riklig örtvegetation; samt att, om huggningarna alltjämt få fortgå medelst försiktig bländning och hjälpgallring, några särskilda åtgärder ej anses erforderliga för florans bevarande.

Med stöd av det anförda får styrelsen i underdanighet framhålla, att styrelsen icke för det närvarande finner särskilda åtgärder erforderliga för bevarandet av florän i Dalby hage.»

Domänstyrelsens skrivelse remitterades till vetenskapsakademien. Innan akademien hann besvara remissen, inkommo emellertid till Kungl. Maj:t tre särskilda framställningar, uti vilka begärdes skydd för hagens natur, närmast med anledning av en utav domänstyrelsen då planerad ytterligare avverkning i hagen.

Etnologiska föreningen i Lund, som förmälde sig hava bland annat satt sig före att särskilt i Skåne uppsöka, uppteckna och skydda minnesmärken av alla slag, för att de måtte kunna bevaras såsom historiskt bevis- och studiematerial, framhöll sålunda bland annat följande:

»Skåne är den del av skandinaviska halvön, där istäcket först smälte, där skogsvegetationerna, den ena efter den andra, vandrade in och där människor först framträngde. Det är då av vikt att där vid sidan om de rika kulturminnena också bevaras minnen, som giva bilder av den natur, vilken från början var lämnad åt sig själv att utkämpa sina vegetationsstrider. En sådan natur bildar miljön åt historikern, som söker sig en uppfattning av livet hos det folk, som här först slog sig ned, och det folk, som började den välsignelsebringande röjningen och odlingen, vilken nu är så utbredd, att knappast någon fläck finnes kvar, som påminner om det förflutna. En sådan är dock, såsom bekant, den till arealen jämförelsevis obetydliga Dalby hage.»

Jämväl i skrifter från Skånes naturskyddsförening samt från Lunds universitets rektor och ett flertal professorer vid detta universitet framhöllos liknande synpunkter. I alla tre skrifterna yrkades, att den planerade nya skogsavverkningen måtte inställas eller åtminstone uppskjutas samt att åtgärder måtte vidtagas för att hagen eller den del därav, som kunde finnas mest typisk och värd att bibehållas, måtte avsättas till nationalpark.

Med anledning av dessa skrifter förordnade Kungl. Maj:t den 1 december 1916, att all avverkning i Dalby hage skulle tillsvidare in-

ställas, och förklarade sig vilja taga under övervägande frågan, huruvida hagen eller viss del därav borde avsättas till nationalpark.

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, till vilka domänstyrelsens ovanberörda framställning överlämnades för utlåtandes avgivande, inhämtade yttrande av akademiens ledamot professorn Svante Murbeck, ur vilkens utförliga utredning följande må återgivas:

»Dalby hage består dels av två skogbeväxta skogsmarker, Norreskog och Söderskog, tillsammans 54.17 hektar, dels av en mellan dem belägen kal betesmark. Medan Norreskog lika litet som den nämnda betesmarken har någonting från naturhistorisk synpunkt särskilt anmärkningsvärt att uppvisa, är detta desto mer fallet med Söderskog. Med Dalby hage har också naturvännen städse förstått just Söderskog, och när vetenskapsakademien för 11 år sedan gjorde underdånig framställning, att Dalby hage måtte fredas och lämnas fullständigt orörd, och Kungl. Maj:t anbefallde domänstyrelsen att företaga utredning angående åtgärder härför, så avsågs därmed helt naturligt i främsta rummet Söderskog. Att detta varit klart även för domänstyrelsen, framgår därav, att den i sin utredning framhåller, hurusom Söderskog gentemot Norreskog utmärker sig dels genom sitt skogsbestånd, däri särskilt eken uppnått mycket hög ålder och avsevärda dimensioner, dels genom sin synnerligen rikhaltiga och yppiga markvegetation.

I själva verket har Dalby hages Söderskog varit att beteckna såsom ett naturminnesmärke av enastående slag, i det den stått såsom den sista kvarlevan av de blandskogar utav ädlare trädslag, som, innan kulturen helt ändrade landskapsprägel, täckt de bördigare delarna av vår sydligaste provins. Den har varit ett stycke urskog av ett alldeles säreget slag. Den högresta ståndskogen har utgjorts av ek, alm och ask, och till följd av denna sin sammansättning har kronornas valv åstadkommit en vida svagare avdämning av ljuset än t. ex. i en bokskog samt därigenom medgivit utvecklingen dels av en utomordentligt rik underskog utav hagtorn, hassel, hägg m. m. dels av en örtartad markvegetation av en prakt utan like. Utan att närmare ingå på örtvegetationens sammansättning skall jag blott framhålla, hurusom i Söderskogs sydligare hälft den praktfulla, i vårt land eljest sällsynta och sparsamt förekommande, uti olika blomfärger skiftande *Corydalis cava* genom sitt massformiga uppträdande i överväldigande grad tryckt sin prägel på densamma, varigenom en vegetationsbild uppstått, till vilken ett motstycke fullständigt saknas i hela vårt land.

Den totalbild, som Söderskog erbjuder — blott i förbigående vill jag framhålla hurusom även talrika mindre vanliga djurarter (fåglar, insekter och mollusker) här funnit gynnsamma livsbetingelser — är tydligtvis resultatet av olika, under långa tidrymder ostört samverkande faktorer. Ändrar man en av dem, så ändras ofelbarligen också helhetsbilden: de mera granntyckta och därför sällsyntare samt intressantare associationerna måste vika och ge plats åt mindre granntyckta eller rent banala. Såsom den viktigaste faktorn får i förevarande fall anses ståndskogens artsammansättning och av naturen själv reglerade täthetsgrad samt den härav beroende, varken för höga eller för låga, graden av ljusgenomsläpplighet. Det var emellertid icke blott för bibehållandet av detta utav naturen skapade jämviktsläge mellan de olika faktorerna och associationerna utan redan för bevarandet av den sista skånska blandskogen såsom sådan, som vetenskapsakademien gjort underdånig

framställning, att Dalby hage måtte avsättas till nationalpark och intill dess lämnas fullständigt orörd.

Vi skola nu tillse, huru domänstyrelsen, som naturligtvis bör äga erforderlig inblick i de nyss berörda ekologiska förhållandena och som, i och med det den år 1914 övertog skötseln av Dalby hage, av Kungl. Maj:t blivit anbefalld att inkomma med utredning angående åtgärder för florans bevarande därstädes, förfarit. Att med floran skulle förstås även skogen, var ju i och för sig klart, och desto mera uppenbart genom formuleringen av ej blott vetenskapsakademiens begäran utan också Kungl. Maj:ts åläggande för stuteriöverstyrelsen.

I stället för att verkställa den av Kungl. Maj:t begärda utredningen har domänstyrelsen genast efter övertagandet av Dalby hage, således alltifrån år 1914, företagit avverkning i Söderskog och framför allt i dess från naturhistorisk synpunkt intressantaste, sydligare hälft. Man torde bäst få en föreställning angående omfattningen av denna avverkning, när jag anför en till mig från trovärdigt håll lämnad uppgift, enligt vilken inom det jämförelsevis ringa område (cirka 38 hektar), som Söderskog utgör, redan vid början av innevarande år skog, och huvudsakligen ek, blivit där avverkad för 40,000 kronor. Sedan dess har avverkningen ytterligare fortgått. Sälunda har nu i höst genom annons i tidningar till salu utbjudits, likaledes ifrån Söderskog och nu från dess nordvästra del, 14,300 kubikfot virke, till större delen ek.

Först innevarande års höst har domänstyrelsen igångsatt den ifrågasvarande utredningen och den 1 sistlidne november framlagt den för Kungl. Maj:t. I densamma heter det: 1) att avverkningen i Söderskog består i hjälpgallring och försiktig blädning samt i främsta rummet avser skadade och övermogna träd; 2) att självsädd av förefintliga lövträd överallt villigt uppkommer; samt 3) att någon fara för den »typiska florans» försvinnande ej föreligger, eftersom skogen utgöres av så ljusbehövande trädslag som ask och ek, vilka under sina glesa kronor medgiva uppkomsten av en riklig örtvegetation.

Vad den första punkten beträffar, så torde det för belysning av vad domänstyrelsen i detta fall avser med hjälpgallring och försiktig blädning vara nog att hänvisa till vad i det föregående nämnts om arealens storlek och mängden av det under de tre första åren enbart inom områdets ena hälft avverkade trädmaterialet. Vad åter angår uppgiften att avverkningen i främsta rummet avsett skadade och övermogna träd, så måste jag beteckna denna uppgift såsom i hög grad vilseledande, eftersom jag under besök i Söderskog den 30 sistlidne november vid granskning av hundratals snittytor å kvarstående stubbar ej påträffade mer än en enda, som genom mörkare färg å vedens centralparti förededde tecken till röta eller övermognad; alla andra snittytor visade alltigenom fullkomligt frisk ved. För övrigt bör framhållas, hurusom även den omständigheten att diametern å stubbarnes snittyta i allmänhet växlade mellan 60 och 80 centimeter och ytterligt sällan uppgick till en meter, utgör ett bevis för att det icke heller gällt övermogna träd; sådana befunnos i verkligheten hava nog så flitigt utgallrats redan under skogens Flyinge-tid.

Vad angår den andra punkten, att självsädd av förefintliga lövträd villigt uppkommer, så är detta riktigt så till vida, som unga individer av ask befunnits uppträda i mängd. Då emellertid bok förekommer dels insprängd dels i större antal på vissa ställen, kan man med full visshet förutsäga, att, eftersom å de hittills avverkade partierna utav Söderskog eken ej blott strängt utglesnats utan över stora

sträckor helt avlägsnats, detta sistnämnda trädslag kommer att ersättas utav bok. Ifall domänstyrelsen finge fortsätta med sin, efter vad det uppgives, 25-åriga omloppsplan för avverkningsen, skulle därtör snart nog en bokskog uppstå, såsom överbudtaget under liknande förhållanden inom Skånes bördigare delar: det naturminnesmärke, som blandskogen utgjort, skulle vara förstört.

Vad slutligen beträffar den sista punkten, eller frågan om örtvegetationen, så innehåller även denna punkt ett riktigt moment. Å de ställen, där såväl ståndskogen som underskogen bortförts, är nämligen örtvegetationen fortfarande utomordentligt rik. Såsom var och en kunnat vänta, har den dock en väsentligt annan sammansättning, i det den redan nu innehåller dels vidsträckta djunglar av brännässlor, som med fruktansvärd hast utbreda sig och kväva allt därunder befintligt, dels täta kolonier av höga gräs och *Rumex*-arter samt i övrigt till huvudsaklig del består dels av sammanhängande snår av *Geum urbanum* jämte snärj-måra dels av all annan lägre örtväxt förkvävande mattor utav *Aegopodium podagraria*. Sådan är den örtvegetation, som domänstyrelsen velat identifiera med den »typiska floran» eller i varje fall anser god nog såsom ersättning för denna.

Av vad jag i det förestående anfört torde framgå, dels att Dalby hages Söderskog i sin egenskap av den enda återstoden av de forntida skånska blandskogarna utgör ett naturminnesmärke av enastående slag, en sak som med styrka framhållits även i petitionsskrivelser från Lunds botaniska förening, från etnologiska föreningen i Lund samt från framstående forskare och naturvänner inom och utom den sydsvenska universitetsstaden, dels att domänstyrelsen, som borde äga tillräcklig insikt om betingelserna för naturminnesmärkets vidmakthållande såsom sådant och som av Kungl. Maj:t varit ålagd att inkomma med utredning angående åtgärder för bevarandet av floran i Dalby hage samt genom Kungl. Maj:ts resolution av den 22 september 1905 ägt vetskap om att härmed avsågs icke minst skogsvegetationen, under trenne år uppskjutit igångsättandet av nämnda utredning men under tiden i stor utsträckning avverkat fullkomligt frisk skog förnämligast i områdets från naturhistorisk synpunkt intressantaste del, samt att, på grund av den hänsynslöshet och egenmäktighet, som domänstyrelsen sålunda lagt i dagen, det tyvärr måste förutsättas, att, om domänstyrelsen fortfarande efter eget skön finge omhänderväva Dalby hages Söderskog, dennas karaktär av ett naturminnesmärke inom kort skulle försvinna.»

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitterade instämde med professor Murbeck och akademien själv uttalade i utlåtande den 6 december 1916, att av utredningen tydligt framginge, att de utgärder, som domänstyrelsen föreslagit, ingalunda vore tillfyllest för att bibehålla Söderskogs intressanta och ursprungliga blandskog med dess egenartade flora utan tvärtom hotade densamma med fullständig undergång. Akademien hemställde, att Söderskogen måtte avsättas till nationalpark.

Såväl förenämnda tre skrifter från föreningar och enskilda i Skåne som vetenskapsakademiens utredning remitterades till domänstyrelsen, vilken i ärendet hörde vederbörande skogstjänstemän.

Jägmästaren åberopade, att domänstyrelsen vid fastställande den 18 december 1913 av skogshushållningsplan för hagen föreskrivit, att vid

skötseln av Söderskogen skulle iakttagas, att beståndets karaktär så mycket som möjligt bibehölles, att naturlig föryngring eftersträvades och att för området främmande trädslag icke infördes. Denna föreskrift hade även efterkommit, så att all avverkning uttagits medelst blädning och gallring till gynnande av uppkomst av självsädd och till befrämjande av ungskogens tillväxt. Jägmästaren lämnade närmare redogörelse för avverkningen och sökte bemöta de i förberörda skrifter och i professor Murbecks utredning gjorda uttalanden samt hävdade, dels att Söderskogen ej vore en ursprunglig skogstyp, som kunde hänföras till tiden före bokens invandring i Skåne, dels att den genom att lämnas utan ingripande från människans sida inom tämligen snar framtid skulle övergå till bokskog på fastmarken och till askskog på de mera fuktiga lokalerna.

Även överjägmästaren redogjorde för Söderskogens virkesbestånd och för avverkningen därstädes samt gjorde gällande, att med hänsyn till de av domänstyrelsen vid skogshushållningsplanens fastställande lämnade föreskrifter ansvaret för de klandrade åtgärderna å skogen borde läggas allenast å jägmästaren och överjägmästaren. Dessa åtgärder hade emellertid enligt hans åsikt i det stora hela varit till gagn just för naturskyddsintresset, alldenstund utglesningen just möjliggjort fortvaron av de mångskiftande blandningsformer, som vore karakteristiska för Söderskogen.

Bägge skogstjänstemännen ansågo det lämpligast, att Söderskogen bibehölles såsom kronopark.

För egen del har domänstyrelsen i utlåtande den 23 augusti 1917 bland annat anfört följande:

»I fråga om dispositionen av Dalby hage får styrelsen meddela, att ett område om 12.50 hektar, såsom redan nämnts, ingår i arrendet av Dalby nr 1 och således ej tillhör kronoparken Dalby, att Norreskog jämte densamma omgivande kalmarker med undantag av två mindre, längst i nordväst belägna, nyligen skogsodlade områden, men med tillägg av en smal remsa av Söderskog genom två särskilda kontrakt mot en årlig avgäld av 1,187.40 kronor för tiden till den 14 mars 1934 såsom betesmark utarrenderats till Dalby andelsbetesförening, samt att återstående delar, däribland alltså största delen av Söderskog, utan inskränkning står till Eders Kungl. Maj:ts och kronans disposition. Ytvidden av den sålunda ej särskilt disponerade delen av Söderskog uppgår till 34.05 hektar.

Å vidlagda utdrag av 1909 års skogsindelningsskarta över Dalby hästhage och Linnebjers hage äro gränserna för nyssnämnda områden utmärkta med svarta avbrutna linjer samt olika kantfärger, av vilka den gula betecknar det i arrende av Dalby n:o 1 ingående område om 12.50 hektar, den röda den till Dalby andelsbetesförening upplåtna betesmarken och den gröna de ej särskilt upplåtta delarna av Dalby hage. De med ljusröd bottenfärg betecknade områdena voro vid tiden för skogsindelningförrättningen kala eller beväxta med allenast hasselbuskar och enstaka träd. Å kartutdraget har inlagts en genom skogsväsendets försorg under de senaste åren genom Söderskog i syfte att underlätta utforsling och avsättning av virke anlagd väg.

Någon mer ingående beskrivning å markens och vegetationens i Söderskog beskaffenhet torde från domänstyrelsens sida ej erfordras, då utförliga sådana lämnats i föreliggande framställningar från vetenskapsakademien m. fl.

Området har, ehuru arealen är obetydlig, ett jämförelsevis högt värde. Vid skogsindelningen år 1909 uppskattades virkesmassan å ifrågakvarnande del av Söderskog till omkring 7,366 kubikmeter virke av ek, alm, ask, bok och andra lövträd i en ålder av 100—200 år. Under tiden intill den 1 december 1916, då Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev till domänstyrelsen föreskrev, att all avverkning å Dalby hage skulle inställas, hade, såsom av överjägmästarens yttrande framgår, i den odissponerade delen av Söderskog avverkats genom skogsväsendets försorg en virkesmängd av omkring 2,302 kubikmeter, som försålts för ett belopp av 37,823.19 kronor. Enligt under senhösten år 1916 företagen stamvis uppräknig finns å samma område följande virkesförråd

övermogen och skadad skog	924 träd	1,647.51 kbm.
mogen och avverkningsbar skog	2,043 »	4,428.22 »
utvecklingsbar skog	1,551 »	1,022.57 »
	Summa 4,518 träd	7,098.30 kbm.

Huvudparten därav utgöres av de mycket värdefulla trädslagen ek, alm och ask. Den synbara bristen på överensstämmelse mellan å ena sidan virkesförrådet år 1909 och å den andra virkesförrådet enligt 1916 års undersökning med tillägg av under tiden avverkat virke kan, såsom överjägmästaren anført, förklaras dels genom beståndets tillväxt under de mellanliggande åren, dels genom att i försäljningen ingått grenar och ris, som vid indelningstillfället såsom då osäljbara icke medräknats. Under förutsättning att det kvarvarande virket har allenast samma värde per kubikmeter som det försålda, skulle det nuvarande beståndets värde uppgå till omkring 117,000 kronor. Sannolikt är detta värde avsevärt högre, dels på grund av nu rådande höga virkespris, dels därför att det uttagna huvudsakligen utgjorts av övermoget och skadat virke, under det att det kvarvarande till större delen består av frisk skog. Till nämnda skogsvärde kommer värdet å marken med (33.03 hektar å 600 kronor = 19,818 kronor) i runt tal 20,000 kronor. Sammanlagda värdet av området i fråga kan således, lågt beräknat, angivas till 137,000 kronor.

Styrelsen kan ej undgå att finna de farhågor, som från förslagsställarnas sida uttalats om den egenartade florans fullständiga undergång genom viktagna och tillämnade skogsvårdsåtgärder, vara betydligt överdrivna, i synnerhet om avverkningen, såsom tillämnats och hittills även skett, uttages genom blädning och gallring. Styrelsen får därför vidhålla sin i underdåniga skrivelsen den 1 november 1916 uttalade mening. Med hänsyn till såväl områdets redan nu ej obetydliga värde och dess framtida, ekonomiskt sett mycket stora avkastningsförmåga, som till möjligheten att här odla Sveriges kanske allra värdefullaste trädslag, asken, såge styrelsen helst, att Dalby hages Söderskog icke förklarades såsom nationalpark, utan att densamma fortfarande finge skötas såsom kronopark, och vill styrelsen, därest så sker, tillse, att varken kalhuggning äger rum eller för området främmande trädslag inplanteras.

Skulle åter Eders Kungl. Maj:t finna, att området bör avsättas till nationalpark och till riksdagen därom avlåta proposition, får styrelsen dels hemställa, att nationalparken måtte omfatta allenast den del av Dalby hages Söderskog, som å

ovanberörda karta utmärkts med grön kantfärg och vars ytvidd, den därå anlagda vägen medräknad, uppgår till 34.05 hektar, dels i likhet med överjägmästaren i underdånighet föreslå följande förbehåll vid en eventuell förklaring av Söderskog som nationalpark, nämligen,

att det för disponenten E. C:son Herslow i Staffanstorp den 24 april 1914 utfärdade arrendekontraktet om jakträtt till och med den 15 maj 1919 respekteras. att den av skogsförvaltningen anlagda vägen måtte av skogsväsendet och dess underlydande få allt framgent användas. att skogsväsendet befrias från underhåll av den i rågången mot främmande ägor uppförda stenvuren samt att Söderskog fortfarande måtte få av gående beträdas.»

Slutligen har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län i utlåtande den 11 september 1917 anfört:

»Inför de ganska skiljaktiga meningar, som gjort sig gällande å ena sidan hos Eders Kungl. Maj:ts domänstyrelse och å andra sidan hos sammanslutningar och enskilda, vilka närmast företråda de intressen, som åsyfta att skydda naturminnesmärken från äldre tid, ägnade att vara studie- och bevismateriel, erbjuder det för Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke ringa svårighet att i frågan uttala sig. Emellertid förefaller det Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, som om domänstyrelsen, vilken givetvis måste antagas icke sakna blick och sans för bevarandet av floran i Dalby hage och som säkerligen i sina yttranden och åtgöranden även haft detta mål i sikte, dock därvid icke tillräckligt beaktat, att en tidsenlig skogskötsel, huru pietetsfullt den än må bedrivas, icke kan undgå att i mer eller mindre mån öva inflytande på ursprungligheten hos det skogskomplex, det gäller. Domänstyrelsens plikt är tydligen att söka bereda statsverket så stor inkomst, som utan åsidosättande av önskemålet att bevara den ursprungliga floran kan utvinnas. Men även om i sådant syfte avverkningen, såsom hittills synes hava skett, inskränkes till blädning och gallring, torde sådant inskridande av människohand med nödvändighet föra med sig, att skogsområdet förändras utseende och antager en annan typ än detsamma företer, om det lämnas åt naturen själv att ombesörja skogsbeståndets med dithörande underskogs och annan floras fortlevnad. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande betvivlar ingalunda, att under domänstyrelsens inseende och skötsel såväl skogen kommer att bestå som ock en riklig flora för övrigt utvecklas, men Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande föreställer sig, att på grund av ändrade betingelser för den ena eller andra artens trevnad vissa arter kunna efter hand försvinna och nya uppstå, allt med påföljd att typen i sin helhet förvanskas. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande måste ock betyga, att vid besök på platsen dessa verkningar redan äro skönjbara.

Då nu Dalby hages Söderskog, vilken det närmast gäller, enligt synnerligt auktoritativa betyganden anses vara en högst enastående skogstyp från längesedan gången tid, synes det vara angeläget, att densamma fortfarande bevaras till forskningens och undervisningens tjänst, och den inkomst, som genom skogsavverkning å Söderskogen kan beredas statsverket, torde icke kunna anses så avsevärd, att icke den bör tråda tillbaka för nyssnämnda ideella syfte.

Med åberopande av det sålunda anförda anser sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke kunna annat än livligt tillstyrka, att avverkningen å Dalby hages Söderskog fortfarande måtte inställas och området avsättas till nationalpark.»

Redan genom de beslut Kungl. Maj:t den 22 september 1905 och den 13 juni 1913 meddelat har Kungl. Maj:t beaktat önskvärdheten av att skydda den egendomliga växtligheten i Dalby hages Söderskog. Den utredning, som nu förebragts, synes mig ådagalägga, att denna växtlighet förtjänar att komma i åtnjutande av det kraftiga skydd, som området förklarande för nationalpark skänker. Såsom domänstyrelsen påvisat äger visserligen området jämte därå växande skogsbestånd ett ganska stort värde och dess förklarande för nationalpark innebär alltså för staten en rätt betydlig uppoffring i ekonomiskt hänseende, men jag håller för, att i detta fall de ekonomiska intressena böra vika för de kulturhistoriska och vetenskapliga. Då denna hage med dess egenartade markvegetation är den sista återstoden av den typ av blandskogar utav ädlare trädslag, som under länge sedan förgångna tidrymder allmänt förekommit i vårt lands sydligaste provins, finner jag dess bibehållande i så vitt möjligt oförändrat skick vara ett önskemål av synnerlig vikt. Jag behöver i detta sammanhang icke närmare utveckla vilket omfattande arbete, som under de senare årtiondena nedlagts på att åt eftervärlden bevara svenska kulturminnesmärken av olika slag. Den nu ifrågasatta åtgärden skulle enligt min mening såsom ett önskligt led sluta sig till nämnda strävanden.

Nationalparkens gränser torde böra bli de, som betecknats med grön kantfärg å den av domänstyrelsen åberopade kartan, varav ett avtryck torde få bifogas detta protokoll. Parkens ytvidd blir då 34.05 hektar, den däröver gående vägen inräknad. Denna väg bör uppenbarligen, såsom domänstyrelsen föreslagit, även framdeles få användas för sitt ändamål.

Beträffande de av domänstyrelsen i övrigt föreslagna förbehåll vill jag erinra, att i gällande lag angående nationalparker den 25 juni 1909 föreskrives, dels att i lagen stadgade förbud icke skola leda till inskränkning i enskild rätt, som må vara uppkommen, då område avsättes till nationalpark, dels ock att det beror på Kungl. Maj:t att, där så finnes lämpligt, meddela förbud mot nationalparks beträdande, varvid redan uppkommen enskild rätt icke må kränkas. Då nationalparkerna enligt reglemente den 22 december 1911 stå under vetenskapsakademiens vård, kommer skogsväsendets befattning med området, sedan detta blivit nationalpark, ej att fortfares i vidare mån än som föranledes av bestämmelserna i nämnda reglemente eller blivande särskilt reglemente för ifrågasvarande nationalpark. Med hänsyn till dessa omständigheter finner jag de utav domänstyrelsen föreslagna förbehållen icke nu vara erforderliga.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,
att såsom nationalpark må avsättas ifrågavarande område av 34.05 hektar av den till Dalby kronopark i Dalby socken och Malmöhus län hörande Söderskogen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga — till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Eric Paulson.

